

شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیه خواهران

مرکز مدیریت حوزه علمیه خواهران

معاونت پژوهش

عنوان

عوامل مؤثر بر کمیت و کیفیت مجازات از منظر فقه امامیه و حقوق ایران

استاد راهنما

آقای دکتر عبدالسعید بدیعی خرسند

نگارنده

سمیرا گلزار فشالمی

سال تدوین

۱۴۰۲

شورای سیاستگذاری حوزه‌های علمیه خواهران

مرکز مدیریت حوزه علمیه خواهران

معاونت پژوهش

عنوان

عوامل مؤثر بر کمیت و کیفیت مجازات از منظر فقه امامیه و حقوق ایران

استاد راهنما

آقای دکتر عبدالسعید بدیعی خرسند

نگارنده

سمیرا گلزار فشالمی

سال تدوین

۱۴۰۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ستایش برای خداست؛ آن نخستین بی‌آغاز و آن واپسین بی‌انجام.
او که دیده بینندگان از دیدنش فرو ماند، و اندیشه وصف کنندگان ستودنش نتواند.
سپاس از آن خدایی است که به فضلش ما را بی‌نیاز کرد و به عطای خود سرمایه بخشید. آنگاه
به ما دستور داد تا فرمانبرداری‌مان را بسنجد، و از انجام محرمات نهی فرمود تا شکر ما را بیازماید،
بعد از این همه لطف اگر از فرمانش سر پیچیدیم، و مرتکب محرماتش شدیم، به عقوبت ما شتاب
نمود و بر انتقام ما عجله نکرد، بلکه از سر رحمت و از باب کرم با ما مدارا فرمود و از سر
مهربانی و از باب حلم بازگشت ما را از راه خطا انتظار کشید.
معبودا! بی‌گمان این تویی که نعمت‌های سترگ می‌بخشی و تنها تویی که با هر کس
تو را بخواند، مهر می‌ورزی و به هر کس تو را ندا دهد جواب می‌گویی و تو از هر
مهربانی مهربان‌تری، پس بر محمد و خاندانش که پاکان و نیکان برگزیده‌اند، درود
فرست.

پیشگاه ائمه اطهار علیهم السلام

و

پدر و مادر عزیزم که یاری بی‌منت‌شان امیدبخش و یاری دهنده تمام مراحل زندگی‌م بوده و
هست.

- ١٧- جمعی از پژوهشگران، موسوعه الفقه الإسلامی طبقاً لمذهب اهل البيت علیهم السلام، ج ١٩ و ٣٥، قم: مؤسسه دائره المعارف فقه اسلامی بر مذهب اهل بیت (علیهم السلام)، ١٤٢٣.
- ١٨- جوهری، اسماعیل بن حماد، الصحاح: تاج اللغة و صحاح العربیه، ج ٢، چاپ اول، بیروت: دارالعلم للملایین، ١٣٧٦.
- ١٩- حر عاملی، محمد بن حسن، تفصیل و سائل الشیعہ إلى تحصیل مسائل الشریعہ (چاپ آل البيت)، محقق: محمدرضا حسینی جلالی، ج ٢٨ و ٢٩، چاپ سوم، قم: مؤسسه آل البيت علیهم السلام لإحياء التراث، ١٤١٦.
- ٢٠- حلی، حسن بن یوسف، إرشاد الأذهان إلى أحكام الإیمان، ج ٢، قم: جماعه المدرسين فی الحوزة العلمیه بقم. مؤسسه النشر الإسلامی، ١٤١٠.
- ٢١- حلی، حسن بن یوسف، تحریر الأحکام الشرعیه علی مذهب الإمامیه، محقق: جعفر سبحانی تبریزی و ابراهیم بهادری، ج ٥، قم: مؤسسه الإمام الصادق علیه السلام، ١٤٢٠.
- ٢٢- حلی، محمد بن حسن بن یوسف، إیضاح الفوائد فی شرح إشکالات القواعد، مصحح: سید حسین موسوی کرمانی و دیگران، ج ٤، چاپ اول، قم: مؤسسه اسماعیلیان، ١٣٨٧.
- ٢٣- خمینی، سید روح الله، تحریر الوسیله، ج ٢، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار الإمام الخمينی، ١٣٩٢.
- ٢٤- زارعی سبزواری، عباسعلی، القواعد الفقهيہ فی فقه الإمامیه، ج ٧، قم: جماعه المدرسين فی الحوزة العلمیه بقم. مؤسسه النشر الإسلامی، ١٤٣٠.
- ٢٥- زبیدی، محمد بن محمد مرتضی، تاج العروس من جواهر القاموس، ج ١٦، چاپ اول، بیروت: دارالفکر، ١٤١٤.
- ٢٦- سبحانی تبریزی، جعفر، أحكام الديات فی الشریعہ الإسلامیه الغراء، قم: مؤسسه الإمام الصادق علیه السلام، ١٣٩٢.

- ۲۷- —————، الحدود و التعزيرات فى الشريعت الإسلاميه الغراء، قم: مؤسسه الإمام الصادق عليه السلام، ۱۴۳۲.
- ۲۸- سعدى، ابوجيب، القاموس الفقهي لغه و اصطلاحا، چاپ دوم، دمشق: دارالفكر، ۱۴۰۸.
- ۲۹- شهيد اول، محمد بن مكى، موسوعه الشهيد الأول، ج ۴ و ۱۳، قم: مكتب الاعلام الاسلامى فى الحوزه العلميه، ۱۴۳۰.
- ۳۰- شهركانى، ابراهيم اسماعيل، معجم المصطلحات الفقيهيه، قم: ذوى القربى، ۱۴۳۰.
- ۳۱- صاحب جواهر، محمد حسن بن باقر، محقق حلى، جعفر بن حسن، معجم فقه الجواهر، ج ۲، بيروت: دارالغدير، ۱۴۱۷.
- ۳۲- صيمرى، مفلح بن حسن، تخليص الخلاف و خلاصه الاختلاف، محقق: مهدى رجائى، ج ۳، قم: مكتبه آيت الله العظمى المرعشى النجفى (ره)، ۱۴۰۸.
- ۳۳- طريحي، فخرالدين بن محمد، مجمع البحرين، مصحح احمد حسيني اشكورى، ج ۴ و ۶، چاپ سوم، تهران: مرتضوى، ۱۳۷۵.
- ۳۴- طوسى، ابوجعفر محمد بن حسن، الاستبصار فيما اختلف من الأخبار، مصحح: محمد آخوندى، ج ۴، تهران: دارالكتب الإسلاميه، ۱۳۶۳.
- ۳۵- —————، المبسوط فى فقه الإماميه، محقق: محمد باقر بهبودى، ج ۵ و ۷ و ۸، چاپ سوم، تهران: مكتبه المرتضويه، ۱۳۸۷.
- ۳۶- —————، النهايه فى مجرد الفقه والفتاوى، ج ۱، بيروت: دارالكتاب العربى، ۱۴۰۰.
- ۳۷- —————، تهذيب الأحكام فى شرح المقنعه للشيخ المفيد رضوان الله عليه، محقق: حسن خراسان الموسوى، مصحح: محمد آخوندى، ج ۱۰، چاپ چهارم، تهران: دار الكتب العلميه، ۱۴۰۷.
- ۳۸- عاملى، زين الدين بن على، روضه البهيه فى شرح اللمعه الدمشقيه، ج ۱ و ۲، چاپ اول، قم: انتشارات دفتر تبليغات اسلامى حوزة علميه قم، ۱۴۱۲.

- ٣٩- _____، مسالك الأفهام إلى تنقيح شرائع الإسلام، ج ١٤ و ١٥، قم: مؤسسه المعارف الإسلامية، ١٤١٣.
- ٤٠- عبد المنعم، محمود عبد الرحمن، معجم المصطلحات و الألفاظ الفقهية، ج ١ و ٣، چاپ اول، مصر: دارالفضيله، ١٤١٩.
- ٤١- علم الهدى، على بن حسين، الأتصار، قم: جماعه المدرسين فى الحوزه العلميه بقم. مؤسسه النشر الإسلامى. ١٤١٥.
- ٤٢- فاضل هندی، محمد بن حسن، كشف اللثام و الإبهام عن قواعد الأحكام، ج ٤ و ١٠، قم: جماعه المدرسين فى الحوزه العلميه بقم. مؤسسه النشر الإسلامى، ١٤١٦.
- ٤٣- فتحى بهنسى، احمد، العقوبه فى فقه الإسلامى، قاهره: دارالشروق، ٢٠٠٤.
- ٤٤- فراهيدى، خليل بن احمد، كتاب العين، ج ٦ و ٨، چاپ دوم، قم: نشرهجرت، ١٤٠٩.
- ٤٥- فيروز آبادى، محمد بن يعقوب، القاموس المحيط، ج ٤، چاپ اول، بيروت: دار الكتب العلميه، ١٤١٥.
- ٤٦- فيومى، احمد بن محمد، المصباح المنير فى غريب الشرح الكبير للرافعى، ج ٢، چاپ دوم، قم: مؤسسه دارالهجرت، ١٤١٤.
- ٤٧- كلينى، محمد بن يعقوب، الكافى (ط ١ سلاميه)، مصحح على اكبر غفارى ومحمد آخوندى، ج ٥ و ٧، چاپ چهارم، تهران: دارالكتب الإسلاميه، ١٤٠٧.
- ٤٨- گلپايگانى، محمدرضا، الدر المنضود فى أحكام الحدود، ج ٢ و ١، چاپ اول، قم: دارالقرآن الكريم، ١٣٧٢.
- ٤٩- مجددى برکتى، محمد عميم الاحسان، التعريفات الفقهيه، چاپ دوم، بيروت: دارالكتب العلميه، ٢٠٠٩.
- ٥٠- محقق حلى، جعفر بن حسن، شرايع الاسلام فى مسائل الحلال والحرام، محقق: عبدالحسين محمد على بقال، ج ٤، چاپ دوم، قم: اسماعيليان، ١٤٠٨.

- ٥١- _____، النهايه ونكتها، محقق: جامعه مدرسين حوزه علميه قم. دفتر انتشارات اسلامي، ج ٣، قم: جماعه المدرسين في الحوزه العلميه بقم. مؤسسه النشر الاسلامي، ١٤١٢.
- ٥٢- _____، المختصر النافع في فقه الإماميه، ج ١ و ٢، قم: مطبوعات ديني، ١٣٧٦.
- ٥٣- مجلسي، محمد باقر بن محمد تقى، مرآت العقول في شرح أخبار آل الرسول، محقق: بهراد جعفري، جلد بيست و سوم، تهران: دارالكتب الإسلاميه، ١٣٨٩.
- ٥٤- مرعى، حسين عبدالله، القاموس الفقهي، بيروت: دارالمجتبي، ١٤١٣.
- ٥٥- مرواريد، على اصغر، سلسله الينابيع الفقيهيه (الحدود)، ج ٢٣، چاپ اول، بيروت: دارالتراث، ١٤١٠.
- ٥٦- مفيد، محمد بن محمد، المقنعه، قم: جماعه المدرسين في الحوزه العلميه بقم، مؤسسه النشر الاسلامي، ١٤١٠.
- ٥٧- مقدس اردبيلي، احمد بن محمد، مجمع الفائده و البرهان في شرح إرشاد الأذهان، مصحح: علي پناه اشتهااردى و ديگران، ج ١٣، قم: جماعه المدرسين في الحوزه العلميه بقم. مؤسسه النشر الاسلامي، ١٤٠٣.
- ٥٨- موحدي لنكراني، محمد فاضل، القصاص (تفصيل الشريعه في شرح تحرير الوسيله)، چاپ اول، قم: مركز فقهى ائمه اطهار عليهم السلام، ١٤٢١.
- ٥٩- مؤسسه دائره معارف الفقه الاسلامي طبقا لمذهب اهل البيت عليهم السلام، المعجم الفقهي لكتب الشيخ الطوسي، ج ٥، قم: مؤسسه دائره المعارف فقه إسلامي بر مذهب اهل بيت (عليهم السلام)، ١٤٢٤.
- ٦٠- موسوى اردبيلي، عبدالكريم، فقه الحدود و التعزيرات، ج ١، چاپ دوم، قم: مؤسسه النشر لجامعه المفيد، ١٤٢٧.
- ٦١- موسوى سبزواري، عبدالاعلى، مهذب الأحكام في بيان الحلال و الحرام، ج ٢٩، قم: السيد عبد الاعلى السبزواري، ١٤١٣.

۶۲- موسوی روضاتی، احمد، إجماعات فقهاء الإمامیه، ج ۲ و ۳، بیروت: مؤسسه الأعلمی للمطبوعات، ۱۴۳۰.

۶۳- موسوی خوئی، سید ابوالقاسم، تکمله منهاج الصالحین، چاپ بیست و هشتم، قم: مدینه العلم، ۱۴۱۰.

۶۴- _____، مبانی تکمله المنهاج، ج ۱ و ۲، قم: مؤسسه احیاء آثار الامام الخوئی، بی تا.

۶۵- _____، موسوعه الإمام الخوئی، ج ۱، قم: مؤسسه احیاء آثار الامام الخوئی، ۱۴۱۸.

۶۶- مهنا، عبدالله علی، لسان اللسان: تهذیب لسان العرب، ج ۱ و ۲، چاپ اول، بیروت: دارالکتب العلمیه، ۱۴۱۳.

۶۷- نجفی جواهری، شیخ محمد حسن، جواهر الکلام فی شرح شرائع الإسلام، محقق: رضا استادی، ج ۳۹ و ۴۱ و ۴۲، چاپ هفتم، بیروت: دار احیاء التراث العربی، ۱۳۶۲.

مقالات

۱- حیدری، مسعود و دیگران، "بررسی تعدد نتیجه و مقایسه آن با تعدد جرم"، نشریه پژوهش حقوق کیفری، شماره ۲۵، ۱۳۹۷.

۲- فخر، حسین، رستمی کمان، آرش، "تأملی در موارد عدول از اصول حاکم بر قصاص عضو"، نشریه علمی پژوهشی فقه و حقوق اسلامی، شماره ۱۶، ۱۳۹۷.

۳- میر مدرس، سید موسی، "مفهوم و ماهیت دیه از منظر فقه و حقوق اسلامی"، فصلنامه فقه، شماره ۳، ۱۳۹۲.

۴- میری بالاجور شری، مه شید، محمودی، امیر رضا، "حکم قتل عمد اِضطرابی با رویکردی بر حالت تزاحم در فقه و حقوق ایران"، فصلنامه علمی فقه و حقوق نوین، شماره پنجم، ۱۴۰۰.

سایت اینترنتی

۱- <https://dotic.ir/news>. پایگاه ملی اطلاع رسانی قوانین و مقررات کشور، ۱۲ تیر ۱۴۰۲.